

Menestyvä ja hyvinvoiva

SUOMI

Rakennemuutoksesta kestävään kasvuun

– Ajankohtaiset toimet hallituskauden puolivälissä –

Elinkeinoelämän keskusliitto

Menestyvä ja hyvinvoiva Suomi

Rakennemuutoksesta kestävään kasvuun

– Ajankohtaiset toimet hallituskauden puolivälissä –

Sisältö

Esipuhe	3
1. Talouden kasvu ponnistaa neljästä menestystekijästä	4
2. Velkaongelmaa ei voi ratkaista verotusta kiristämällä	6
3. Kiireelliset toimet talouskasvun vauhdittamiseksi	7
4. Yksityiskohtaiset toimenpide-esitykset	9
4.1 Joustavat työmarkkinat	9
4.2 Hyvin toimivat pääomamarkkinat ja monipuolinen yritysrahoitus	11
4.3 Tuottavia investointeja energiaan ja infrastruktuuriin	13
4.4 Menestystuotteiden ja -palveluiden syntymistä vauhdittava innovaatio- ja koulutusjärjestelmä	15
4.5 Tehokkaasti hyödynnetty ICT	17
4.6 Avoimet markkinat ja toimiva kilpailu, tuottavuutta julkisiin palveluihin ..	18

Esipuhe

Talouden rakennemuutos, finanssikriisi ja kilpailukyvyn heikentyminen ovat haastaneet suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan. Suomeen on saatava nopeasti lisää yksityisen sektorin työpaikkoja ja investointeja, jotta nykyinen hyvinvointi voidaan säilyttää ja vastata ikääntymisen kasvaviin kustannuksiin.

Tarvitaan käänne ja uusia päätöksiä. Työpaikkojen luominen ja kasvun vauhdittaminen tulee ottaa ykkösasiaksi ja yhteiseksi nimittäjäksi, kun hallitus kokoontuu puoliväliriiheensä ja työmarkkinajärjestöt tekevät omia päätöksiään.

Hyvinvointia ei ole ilman menestyviä yrityksiä. Suomen kehitys on jäänyt viime vuosina vaatimattomaksi: talous hiipuu ja hyytyy. Investointeja tehdään liian vähän, eikä Suomi pysty houkuttelemaan uutta yritystoimintaa.

Suomella on kuitenkin kaikki mahdollisuudet menestyä: meillä on osaamista ja innovaatiokykyä. Nyt tarvitaan yhteistä tahtoa, tosiasioiden tunnustamista ja rohkeita päätöksiä. Selvityksiä on tehty riittävästi.

Tässä muistiossa esitetään elinkeinoelämän näkemykset ajankohtaisista ja konkreettisista toimista talouskasvun vauhdittamiseksi.

1. Talouden kasvu ponnistaa neljästä menestystekijästä

Vuosien 2008–2009 finanssikriisi oli merkittävä käännekohta maailmantaloudessa. Läntisissä teollisuusmaissa ei ole kyetty palaamaan kriisiä edeltäneelle kasvu-uralle, ja kehittyneet taloudet ovat ajautuneet Euroopan johdolla suuriin talousvaikeuksiin. Sen sijaan kehittyvillä markkinoilla kasvu jatkuu.

Suomi potee vuoteen 2013 lähdeittäessä paitsi suhdannetaantumaa myös keskeisten vientialojen voimakasta murrosta. Etenkin metsä- ja elektroniikkateollisuus ovat käyneet läpi suurta rakennemurrosta: koko toimialojen luonne on muuttumassa.

Talouden muutos on hidastanut myös tuottavuuden kasvua. Uusi yritystoiminta ja uudet tuotteet eivät ole vielä pystyneet korvaamaan poistuvien toimintojen jättämää aukkoa.

Teollisten työpaikkojen määrä on samoin vähentynyt rajusti viime vuosina Suomessa. Uusien työpaikkojen luominen on ollut kymmenen viime vuoden aikana lähes yksinomaan pk-yritysten vastuulla. Pk-yritykset ovatkin avaintekijä talouden kasvulle ja uudistumiselle.

Myös teollisen toiminnan olemus on muuttunut merkittävästi: teollisiin tuotteisiin sisältyy yhä enemmän erilaisia palvelukokonaisuuksia. Palveluilla ja palveluviennillä on kasvava merkitys työllisyydelle ja hyvinvoinnille.

Elinkeinoelämän näkemyksen mukaan Suomen talouden kasvu perustuu jatkossa neljään menestystekijään: Suomi tarvitsee vientiä ja menestyviä yrityksiä, vakaasti kasvavaa kotimaista kysyntää, tehokasta julkista sektoria sekä uusia menestystuotteita ja -palveluita.

KASVUN NELJÄ MENESTYSTEKIJÄÄ

Vienti ja menestyvät yritykset

Kotimainen kysyntä

Tehokas julkinen sektori

Uudet menestystuotteet ja -palvelut

Suomi tarvitsee vientiä ja menestyviä yrityksiä

Suomen vaihtotase on heikentynyt tuntuvasti 2000-luvun alusta, ja parin viime vuoden ajan se on ollut alijäämäinen. Suomi on menettänyt maailmankaupan markkinaosuuksia selvästi voimakkaammin kuin esimerkiksi Ruotsi ja Saksa. Vienti jää edelleen kauaksi finanssikriisiä edeltäneestä tasosta. Markkinaosuuksien lasku on käännettävä nousuun, jotta hyvinvoinnin taloudellinen pohja säilyy myös jatkossa.

Pienenä taloutena Suomi on aina riippuvainen ulkomaailmasta. Vientimarkkinoiden avoimuus ja kovassa kilpailussa menestyminen ovat yritysten ja koko kansantalouden elinehto. Poistuvan

tai kutistuvan toiminnan tilalle tarvitaan paljon uutta, kasvavaa ja innovatiivista yrittämistä sekä uusia kasvuyrityksiä kaikille sektoreille. Samalla on edistettävä nykyisten yritysten kasvua, kansainvälistymistä ja kansainvälistä hintakilpailukykyä.

Pk-yritysten osuus Suomen kokonaisviennistä on vaatimaton verrattuna esimerkiksi Ruotsiin tai Viroon. Vientiosuus täytyy saada kasvuun. Pk-yritysten kansainvälistymispalveluita tulee kehittää määrätietoisesti.

Suomella on hyvät mahdollisuudet myös palveluviennin ja ulkomailta Suomeen suuntautuvan matkailutulon kasvattamiseen. Ne on otettava huomioon taloudellisten ulkosuhteiden toimintaohjelman (ns. Team Finland -konseptin) täytäntöönpanossa, ja elinkeinopolitiikan toimin on huolehdittava näiden toimialojen kilpailukyystä.

Team Finland -konseptin määrätietoinen toimeenpano on kaiken kaikkiaan avainasemassa, jotta kansainvälisiä kasvumarkkinoita voidaan hyödyntää tehokkaasti.

Vakaasti kasvava kotimainen kysyntä on terveen talouden merkki

Suomen talouskasvu nojaa tällä hetkellä kotimaiseen kysyntään, kun vienti kärsii kansainvälisen kysynnän hiipumisesta, kustannuskilpailukyyn heikkoudesta ja vientisektorin rakennemuutoksesta.

Kotimainen kysyntä on työllisyyden kannalta avainasemassa, ja sen vakaa kehitys on tärkeää koko kansantaloudelle. Työllisyyden, tuottavuuden ja ostovoiman kestävä kasvu on terveen talouden merkki.

Kotimaisen kysynnän kehitys on tiukasti sidoksissa siihen, millainen on yritysten kilpailukyky ja toimintaedellytykset Suomessa. Myös kotimarkkinasektorin yrityksistä suuri osa toimii kansainvälisessä kilpailussa muun muassa verkkokaupan ja Viron läheisyyden vuoksi. Vain menestyvät ja kilpailukykyiset yritykset voivat palkata lisää työntekijöitä ja luoda arvonlisää.

Suomalaisten hyvinvointi edellyttää tehokasta julkista sektoria

Suomen julkinen talous – erityisesti valtiontalous – on 2010-luvun alussa selvästi alijäämäinen. Tehdyistä säästöistä huolimatta elämme yli 7 miljardia euroa velaksi tänäkin vuonna. Lisäksi menojen kasvupaineet ovat suuria tulevina vuosina. Helpoin tapa hoitaa tätä rakenteellista kestävyysvajetta on talouskasvun nopeuttaminen.

Kasvun kiihdyttämiseksi tarvitaan uusia yksityisen sektorin työpaikkoja sekä konkreettisia toimia, joilla luodaan uutta yritystoimintaa, parannetaan julkisten palveluiden tehokkuutta ja edistetään talouden sopeutumista meneillään olevaan suureen rakennemuutokseen.

Julkisen sektorin tehostamisessa on kyse paitsi julkisen sektorin koosta myös hyvinvointipalveluiden tuottavuudesta. Esimerkiksi kuntien kustannukset ovat kasvaneet väestön ikääntyessä, mutta palveluiden tuottavuus on heikentynyt. Tuottavuutta voidaan kohottaa samoilla keinoilla kuin yksityisellä puolella. Myös kuntarakenteiden uudistamisella on kiire.

Kasvua ja tehokkuutta osaamisella ja innovaatioilla

Uutta kasvua syntyy markkinaehtoisesti osaamisesta ja innovaatioista. Julkisen sektorin ei pidä omilla toimillaan valita tulevaisuuden menestysaloja eikä -yrityksiä. Sen tehtävänä on luoda hyvä toimintaympäristö kaikelle yritystoiminnalle. Taloudessa pitää luottaa markkinoiden toimintaan. Sääntely ei saa rajoittaa uusien yritysten ja liikeideoiden pääsyä markkinoille.

Taloudellista arvoa syntyy kaikissa valmistuksen ja palvelutuotannon osissa. Sen vuoksi tuottavuuden kehitystä ja yritysten uudistumista on tuettava arvoketjujen kaikissa osissa. Tavoitteena tulee olla, että Suomi on houkutteleva ympäristö myös mahdollisimman monelle korkeaa arvonlisää tuottavalle yritykselle.

2. Velkaongelmaa ei voi ratkaista verotusta kiristämällä

Suomen taloudellinen toimintaympäristö on hallituskauden puolivälissä aivan erilainen kuin vuoden 2011 keväällä hallitusohjelmaa kirjoitettaessa ennustettiin.

Eurokriisi on pitkittynyt ja kroonistunut, kasvunäkymät ovat heikot ja julkinen talous pysyy sitkeästi kaukana tasapainosta. Velkaantumiskehitys on pystyttävä katkaisemaan niin, että hyvinvoinnin ylläpito on mahdollista myös väestön ikääntyessä.

Suomen velkaongelmaa ei voi ratkaista verotusta kiristämällä. Talouskasvun mahdollisuuksia ei saa heikentää yrityksiin ja osajiin kohdistuvilla lisärasitteilla. On pidättäydyttävä kaikista veronkorotuksista.

Tarvitaan viipymättä talouskasvua ja tuottavuutta parantavia toimia. Elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä on parannettava rakenneuudistuksilla, jotka lisäävät työvoiman tarjontaa sekä poistavat yrittämisen ja liiketoiminnan esteitä. Kasvun vahvistaminen työllisyyttä edistävillä uudistuksilla on pitkällä tähtäimellä ainoa tapa vakauttaa julkinen talous kestäväällä tavalla.

Valtiontalouden velkakierteen katkaisu edellyttää kuitenkin Suomessakin julkisen talouden tehostamista ja sopeuttamistoimia. Menojen karsinta on oikea ja tehokkaampi keino julkistalouden tasapainottamisessa kuin talouskasvua haittaavat veronkiristykset. Julkinen talous pitää sopeuttaa kokoon, jossa se voidaan rahoittaa kilpailukykyisen ja kannustavan verojärjestelmän verotuotoilla.

Rohkeilla veropäätöksillä vauhtia kasvuun

Verotus on kaikissa muodoissaan haitallista taloudelliselle aktiviteetille. Sen vuoksi lähtökohtana tulee olla, että verotus haittaa työntekoa, osaamisen kehittämistä ja yrittäjyyttä mahdollisimman vähän.

Verotuksessa tarvitaan tehokkaita toimia, jotka antavat näkyvän viestin Suomen sitoutumisesta kasvuhakuiseen ja yrittämistä kannustavaan politiikkaan. Siksi yhteisöveroa tulee alentaa tuntuvasti. Kotimaassa tuotettujen palvelujen kilpailukykyä ei saa rasittaa arvonlisäveron korotuksilla.

Harmaan talouden takia yhteiskunnalta jää saamatta huomattava määrä veroja ja maksuja. Harmaan talouden torjuntaa tulee tehostaa. Se pitää tehdä niin, että torjuntatoimet eivät aiheuta kohtuuttomia lisävelvoitteita rehellisesti toimiville yrityksille.

3. Kiireelliset toimet talouskasvun vauhdittamiseksi

Joustavat työmarkkinat

- Palkkamaltti ja kustannuskuri välttämättömiä
- Työehtoihin lisää joustavuutta ja yritysکوhtaisuutta, työaika pidemmäksi
- Eläkeikä nostettava ainakin 65 vuoteen
- Työn verotusta alennettava
- Työvoiman rekrytointia helpotettava
- Osaavan henkilöstön saatavuus varmistettava

Hyvin toimivat pääoma-markkinat ja monipuolinen yritysrahoitus

- Yhteisövero alennettava 15 prosenttiin
- Huolehdittava rahoitusmarkkinoiden toimintaedellytyksistä
- Turvattu Finnveran rahoitusmahdollisuudet ja viennin rahoituksen kilpailukyky
- Pörssin houkuttelevuutta lisättävä

Tuottavia investointeja energiaan ja infrastruktuuriin

- Luotava suotuisat edellytykset energiainvestoinneille
- Liikenneyhteydet sujuviksi ja tehokkaiksi
- Energia- ja logistiikkakustannukset pienemmiksi
- Investointien lupajärjestelmät yksinkertaistettava
- Lisää tontti- ja asuntotarjontaa kasvukeskuksiin

Menestystuotteiden ja -palveluiden syntymistä vauhdittava innovaatio- ja koulutusjärjestelmä

- Innovaatiotulojen verotus kannustavaksi
- Julkista tutkimus-, kehittämis- ja innovaatorahoitusta lisättävä vähintään 10 prosenttia
- Yliopistojen uudistamista jatkettava, tutkimuslaitosten päällekkäisyydet poistettava

Tehokkaasti hyödynnetty ICT

- Sähköisten julkisten palvelujen tarjonta kattavaksi
- Uutta liiketoimintaa julkisia tietovarantoja hyödyntämällä
- Investointeja nopeaan laajakaistaan vauhditettava

Avoimet markkinat ja toimiva kilpailu, tuottavuutta julkisiin palveluihin

- Julkisten hankintojen edistettävä uusia toimintatapoja
- Yksityiselle ja julkiselle elinkeinotoiminnalle tasavertaiset kilpailuedellytykset
- Parannettava yritysten mahdollisuuksia hyödyntää aineettomia oikeuksia
- Hyvä sääntely edellyttää aina yritysvaikutusten arviointia

KASVUN MITTARIT

Kasvun menestystekijät

**Vienti ja
menestyvät
yritykset**

Mittari:

Vienti ja investoinnit kasvuun

**Kotimainen
kysyntä**

Mittari:

Uutta kasvua ja työllisyyttä kotimarkkinoille

**Tehokas
julkinen
sektori**

Mittari:

Julkisen sektorin menot, palveluvastuuvelka ja työpaikat kestäväälle tasolle

**Uudet
menestys-
tuotteet ja
-palvelut**

Mittari:

Korkeaa arvonlisää tuottavan teollisuus- ja palvelutuotannon kasvu

4. Yksityiskohtaiset toimenpidesitykset

4.1 Joustavat työmarkkinat

Palkkamaltti ja kustannuskuri välttämättömiä

Vientiteollisuuden kilpailukyky on palautettava ja sitä on parannettava. Tämän lisäksi on huolehdittava kotimarkkinoilla toimivan elinkeinotoiminnan kilpailukyvyistä ja kannattavuudesta. Koska toimialat ovat vahvasti sidoksissa toisiinsa, kustannuskurin tulee koskea kaikkia aloja ja koko yhteiskuntaa.

Yleisiin palkankorotuksiin ei ole lähivuosina varaa lainkaan. Palkkoja voidaan korottaa vain yritystasolla, mikäli yrityksen tuottavuuskehitys tekee sen mahdolliseksi. Työmarkkinoilla päähuomio tulee suunnata työpaikkojen turvaamiseen.

Työlainsäädännön on tuettava yritysten joustavaa ja häiriötöntä toimintaa. Työrauhajärjestelmä vaatii uudistuksen, jolla vahvistetaan työmarkkinoiden vakautta ja häiriöttömyyttä.

- Poliittisilla päätöksillä voidaan vaikuttaa siihen, että julkisella sektorilla palkkojen ja työvoimakustannusten nousu alittaa yksityisen sektorin kehityksen. Julkisen sektorin kustannuskehitystä tulee hillitä myös siitä syystä, että toiminta rahoitetaan jo nyt velanotolla.
- Työriitojen sovittelu- ja työrauhajärjestelmä on uudistettava tukemaan suomalaisen työn kilpailukykyä.

Työehtoihin lisää joustavuutta ja yrityskohtaisuutta, työaika pidemmäksi

Yritys- ja työpaikkatasolla sopiminen antaa mahdollisuuden soveltaa yrityksissä kuhunkin tilanteeseen parhaiten sopivia ratkaisuja. Tämä lisää reagointimahdollisuuksia, kun olosuhteet muuttuvat nopeasti.

- Työehtosopimusten ja lainsäädännön tulee edistää palkoista ja muista työehdoista sopimista yritys- ja työpaikkatasolla.
- Palkkausta ja muita työehtoja tulee kehittää tuottavuutta ja kannustavuutta edistävästi. Säännöllistä työaikaa tulee pidentää.

Eläkeikä nostettava ainakin 65 vuoteen

Työmarkkinakeskusjärjestöt ovat sopineet, että vuoteen 2025 mennessä keskimääräinen eläkkeellesiirtymisikä on saatava nousemaan vähintään 62,4 vuoteen. Eläkkeiden rahoituksen turvaamiseksi ja julkisen talouden tasapainottamiseksi tämä ei kuitenkaan riitä.

- Alin vanhuuseläkeikä tulee nostaa 65 vuoteen.
- Osa-aikaeläkkeestä ja työttömyysturvan lisäpäiväoikeudesta eli ns. työttömyysturvaputkesta onärkevää luopua.

Työn verotusta alennettava

Suomen menestyksen arvioidaan perustuvan tulevaisuudessakin huippuosaamiseen kaikissa ammateissa. Samaan aikaan työvoima on supistumassa väestökehityksen takia. Onkin ristiriitaista, että työn tarjontaa sekä osaamista ja siihen panostamista rasitetaan poikkeuksellisen ankaralla verotuksella.

- Työn verotuksen alentamiseen kaikissa tuloluokissa tulee pyrkiä kaikin keinoin.

Työvoiman rekrytointia helpotettava

Työkäisen väestön määrä vähenee Suomessa rajusti lähivuosikymmeninä. Useilla aloilla on jo nyt pulaa osaavasta työvoimasta. Rekrytointia tulee helpottaa, hakea ratkaisuja työvoiman kohtaanto-ongelmaan ja edistää työperusteista maahanmuuttoa.

- Työn teettämistä estäviä tai hankaloittavia säännöksiä on purettava esimerkiksi määräaikaista työsuhdetta ja vuokratyötä koskien.
- Koeaika tulee voida pidentää.
- Irtisanomistilanteisiin liittyvää takaisinottovelvollisuutta on lyhennettävä.
- Työperusteista maahanmuuttoa tulee edistää muun muassa poistamalla työlupamenettelystä työvoiman saatavuusharkinta EU:n ulkopuolelta tulevilta työntekijöiltä.
- Työn vastaanottovelvollisuutta on tiukennettava.

Osaavan henkilöstön saatavuus varmistettava

Osaavan työvoiman saatavuus tulee varmistaa turvaamalla koulutuksen rahoitus ja laatu sekä nopeuttamalla opiskeluaikoja.

- Koulutuksen määrärahoihin ei saa tehdä lisäleikkauksia. Ammattikorkeakoulujen rakenteellista uudistamista tulee vauhdittaa, samoin tulosrahoitukseen siirtymistä.
- Korkeakouluopintoja pitää lyhentää nopeuttamalla koulutukseen pääsyä ja muuttamalla opintotukea niin, että se palkitsee nopeasta valmistumisesta.
- Nuorten työllisyyttä on edistettävä panemalla toimeen työmarkkinajärjestöjen ehdotukset koulutuksen ja työpaikalla tapahtuvan oppimisen kehittämisestä. Tämä edellyttää ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen rahoituksen uudistamista kokonaisuutena.
- Koulutuksen eri järjestäjien toimintaedellytykset tulee turvata ja maksaa valtion rahoitus suoraan järjestäjälle. Lukio-opetusta ja ammatillista koulutusta ei saa määritellä kuntien tehtäviksi.
- Pk-yritysten tarpeisiin on kehitettävä kansainvälisen tason johtamiskoulutusta. Venäjä-osaamista ja yrittäjävalmiuksia tulee parantaa kaikilla koulutusasteilla.

4.2 Hyvin toimivat pääomamarkkinat ja monipuolinen yritysrahoitus

Yhteisövero alennettava 15 prosenttiin

Taloukasvun kannalta kaikkein haitallisinta on yritysten verottaminen. Suomalaiset yritykset toimivat käytännössä täysin avoimilla markkinoilla. Liian raskas yritysverotus heikentää yritysten kilpailukykyä.

Yritysverotus vaikuttaa myös emoyhtiöiden sijaintiin sekä voittojen tulouttamiseen.

Yhteisöverokantaa alennettiin viime vuonna 26 prosentista 24,5 prosenttiin. Monet kilpailijat, kuten Ruotsi, ovat kuitenkin edenneet pidemmälle.

Taloukasvun ja investointien vauhdittamiseksi tarvitaan rohkeita päätöksiä: pienten askelten ottaminen ja muiden perässä kulkeminen eivät riitä. On pystyttävä tekemään aidosti kilpailuetua tuovia ratkaisuja.

Yritys- ja pääomaverotus muodostavat kiinteän kokonaisuuden. Yritysverotuksen on kannustettava kasvuun, riskinottoon ja yrittäjyyteen. Pääomaverotuksen tulee edistää yrittäjyyttä ja terveitä pääomarakenteita.

- Suomessa yhteisöverokanta tulee alentaa 15 prosenttiin investointien ja taloukasvun aikaansaamiseksi.
- On otettava käyttöön vapaat poistot kaikille yrityksille ilman toimialarajoja.
- Kotitalousvähennyksen enimmäismäärää tulee korottaa kysynnän vauhdittamiseksi.

Huolehdittava rahoitusmarkkinoiden toimintaedellytyksistä

Rahoitusmarkkinoiden toimintaedellytysten parantaminen on otettava osaksi elinkeinopolitiikkaa. On varmistettava, että rahoitusmarkkinoiden ylisääntelyllä ei heikennetä yritysten mahdollisuuksia saada kasvun edellyttämää rahoitusta. Rahoitus tulee nähdä kokonaisuutena ottaen huomioon yritysten erilaiset tarpeet ja kasvun vaiheet.

Suomessa on vähän yksityisiä pääomasijoittajia, jotka sijoittavat riskipääomaa alku- ja kasvuvaiheen yrityksiin. Sijoitusten määrän lasku on ollut pitkään huolestuttava.

Yksityisillä sijoittajilla on parempi liiketoimintaosaaminen kuin julkisen sektorin toimijoilla. Julkisessa yritysrahoituksessa onkin hyödynnettävä kaikin keinoin yksityisen sektorin osaamista ja markkinaehtoista riskinottoa. Tavoitteena pitää olla, että yksityisten toimijoiden ja heidän sijoitustensa määrä kasvaa huomattavasti nykyisestä.

Myös julkista yritysrahoitusta tarvitaan. Sen tulee paikata markkinapuutetta sekä varmistaa toimiva ja terve riskirahoitusmarkkina.

Valtiontuet vääristävät lähtökohtaisesti kilpailua. Sen vuoksi niiden on oltava vaikuttavia, ja hyötyjen tulee olla suuremmat kuin aiheutuvat kilpailuhaitat.

- On varmistettava, että julkisessa yritysrahoituksessa rahoittajien tuottotavoitteet ja ohjauksen tavoitteet tukevat yksityisten pääomamarkkinoiden kehittymistä.
- Alku- ja kasvuvaiheen yrityksiin tehtävät julkiset pääomasijoitukset on resursoitava riittävästi ja suunnattava rahastomuotoisiin sijoituksiin.

- **Kannustimet, joilla rahastosijoituksissa suositaan yksityisiä sijoittajia, ovat poikkeuksellisia. Ne tulee lähtökohtaisesti rajoittaa pieniin alkuvaiheen rahastoihin, jotka valitaan avoimella, tasapuolisella ja syrjimättömällä tavalla.**

Turvattava Finnveran rahoitusmahdollisuudet ja viennin rahoituksen kilpailukyky

Pääomamarkkinat ovat kiristyvän sääntelyn johdosta rakenteellisten muutosten kohteena. Muutokset kiristävät rahoituksen saatavuutta ja ehtoja. Rahoituksen merkitys kilpailukykytekijänä korostuu uudella tavalla.

Rahoitusmarkkinoiden rakennemuutos ja heikko taloustilanne eivät saa johtaa elinkelpoisten yritysten tai hyvien hankkeiden kaatumiseen rahoituksen puutteen takia. Vientikaupat eivät liioin saa kariutua rahoituksen heikkoon kilpailukykyyn.

- **Rahoitusmarkkinoiden sääntelyn vaikutukset pitää arvioida ennakkoon kattavasti ja varmistaa markkinoiden toimivuus kokonaisuutena.**
- **On turvattava Finnveran riittävät rahoitusresurssit ja huolehdittava viennin rahoituksen kansainvälisestä kilpailukykyvystä.**

Pörssin houkuttelevuutta lisättävä

Yritykset eivät ole pitäneet pörssilistautumista vuosituhaten vaihteen jälkeen houkuttelevana vaihtoehtona. Pörssin sekä muiden säänneltyjen ja valvottujen markkinapaikkojen kehittäminen rahoituskanavana edellyttää houkuttelevuuden lisäämistä sekä listautuvien yritysten että sijoittajien näkökulmasta.

Pörssin kehittämisellä vaikutetaan myönteisesti myös yleiseen yrittämisen, omistamisen ja riskinoton ilmapiiriin. Näin luodaan taloudellisen toimeliaisuuden ja terveen riskinoton edellytyksiä. Pääomamarkkinatyöryhmän suositukset tulee panna nopeasti täytäntöön. Finanssitransaktioveroa ja muita pääomamarkkinoille epäedullisia ratkaisuja ei saa ottaa käyttöön. Kansallisesta pankkiverosta ja muista jo päätetyistä haitallisista toimista pitää luopua.

- **Valtion on luovuttava ei-strategisista omistuksistaan sekä listaamattomissa että listatuissa yrityksissä. Myynnit on tehtävä mahdollisuuksien mukaan pörssin kautta tai listautumisen yhteydessä.**
- **Monenkeskisellä markkinapaikalla (kuten Helsingin pörssin ylläpitämä First North) noteerattujen yhtiöiden osinkoverotus on muutettava samaksi kuin listaamattomilla yhtiöillä.**
- **Pörssin aktiivisuuden lisäämiseksi ja listautumisten houkuttelemiseksi on helpotettava myös yrityksen poistumista pörssilistalta.**
- **Pienet alle 1 500 euron pörssiosingot ja pienet luovutusvoitot on säädettävä verottomiksi yksityishenkilöille.**
- **Yritysten joukkovelkakirjamarkkinoita on kehitettävä muun muassa helpottamalla esitevaatimuksia ja laajentamalla jakelukanavia.**

4.3 Tuottavia investointeja energiaan ja infrastruktuuriin

Luotava suotuisat edellytykset energiainvestoinneille

Suomi tarvitsee energiainvestointeja, jotka luovat parhaimmillaan kolminkertaisen kasvusysäyksen: teollisuus- ja palveluyritykset saavat riittävästi kohtuuhintaista energiaa, energialiiketoiminta kasvaa ja energiateknologiaan liittyvä osaaminen kehittyä avaten myös uusia vientimahdollisuuksia.

Sähkön tuotannossa on pyrittävä nostamaan omavaraisuutta energian saatavuuden turvaamiseksi ja kauppataseen vahvistamiseksi. Investointiedellytyksiä – myös investointeja uusiutuvaan energiaan – heikentävät päällekkäiset ja hitaat lupaprosessit ja viranomaismenettelyt. Suunnitelmat uusista veroista lisäävät investointien epävarmuutta ja haittaavat etenkin perusvoimainvestointeja.

- **Valtiovallan tulee omilla toimillaan mahdollistaa ydinvoimahankkeiden toteutuminen. Windfall-veroa tai muita uusia veroja ei pidä ottaa käyttöön.**
- **Maakaasun tarjontavaihtoehtoja tulee edistää, mukaan lukien nesteytetty maakaasu (LNG).**
- **Energiainvestointeja koskevia lupa- ja viranomaismenettelyjä tulee nopeuttaa.**

Liikenneyhteydet sujuviksi ja tehokkaiksi

Satsaukset liikennejärjestelmään luovat kasvun edellytyksiä muulle yritystoiminnalle. Suomen logistista kilpailukykyä rasittavat mm. liikenteen verot ja maksut, meriliikenteen kustannusten nousu, työmarkkinoiden joustamattomuus ja laittomat lakot sekä liikenneverkon kunnan heikkeneminen.

Liikenneyhteyksissä tulee erityistä huomiota kiinnittää kasvualojen tarpeisiin. Vilkkaimmilla väylillä ei saa olla pullonkauloja, ja ulkomaan liikenteen sujuvuus tulee varmistaa. Tarvitaan tehokkaat yhteydet keskeisiin vienti- ja tuontisatamiin, lentoasemille ja rajanylityspaikoille.

- **Venäjän liikenteen sujuvuutta tulee parantaa tie- ja ratayhteyksiä kehittämällä sekä rajamuodollisuuksia joustavoittamalla.**
- **Elinkeinoelämän rakennemuutos ja uudet kasvualat vaikuttavat logistiikkareitteihin, kuten satamien käyttöön. Muutokset pitää tunnistaa ja luoda tältä pohjalta liikennejärjestelmän kehittämisstrategia.**
- **Valtion infrastruktuurin rahoitusta tulee uudistaa lisäämällä määrätietoisesti yksityisen ja julkisen sektorin yhteistyötä.**
- **Liikenneväylien kuntoa on parannettava täsmätoimin perusväylänpidon rahoitusta lisäämällä.**

Energia- ja logistiikkakustannukset pienemmiksi

Euroopan unionin ilmasto- ja ympäristöpäätökset aiheuttavat yritysten vuotuisiin energia- ja logistiikkakustannuksiin miljardiluokan nousun. Suurimmat lisäkustannukset aiheutuvat merenkulun rikkivaatimuksista ja päästökauppajärjestelmästä. Rikkikustannukset kohdistuvat sekä vienti- että tuontikuljetuksiin.

Myös ankara energiaverotus nostaa yritysten kustannuksia. Kilpailukyyn vahvistaminen edellyttää, että logistiikkaan ja energiaan kohdistuvat verot ja maksut eivät Suomessa ylitä EU:n vaatimustasoja.

- Rikkivaatimusten ja päästökaupan aiheuttamat kustannukset tulee kompensoida täysimääräisesti vero-, maksu- ja tukiratkaisuilla (meriliikenteen väylämaksun poisto, rataveron poisto, dieselpolttoaineveron palautusjärjestelmä, energiaveroleikkuriin täysimääräinen palautus, valtiontuki teollisuudelle päästökauppadirektiivin ja rikkidirektiivin perusteella sekä muut kompensointikeinot).
- Palveluyritykset tulee siirtää teollisuuden sähköveroluokkaan.
- Energiaveroleikkurin omavastuuta on alennettava, jotta myös energiaintensiiviset pk-yritykset pääsevät sen piiriin. Lisäksi kaikkien yritysten energiaveron palautukset tulee maksaa ripeästi useamman kerran vuodessa.
- Elinkeinoelämän polttoaineveroja ei pidä korottaa.
- Ilmastopoliittikan päällekkäisistä ohjaukskeinoista tulee luopua. Esimerkiksi päästökaupassa mukana olevien toimintojen hiilidioksidipäästöjä ei pidä verottaa.

Investointien lupajärjestelmät yksinkertaistettava

Tehokkaat hallinnolliset menettelyt voisivat olla Suomelle kilpailuetu yritysten pohtiessa sijoittumista ja uusia investointeja. Nykyisin lupien saantia hidastavat rinnakkaiset tai päällekkäiset menettelyt lukuisine kuulemisineen ja selvitysvelvoitteineen. Ongelmana ovat myös muut kansalliset lisävelvoitteet, jotka asettavat Suomessa toimivat yritykset heikompaan asemaan kuin kilpailijat muualla Euroopassa ja EU:n ulkopuolella.

- Luonnonvaroihin, infrastruktuuriin ja ympäristöön liittyvät lupajärjestelmät ja viranomaismenettelyt on käytävä läpi kokonaisuutena. Investointeja haittaavat velvoitteet ja hidasteet tulee poistaa.
- Lainsäädännöllä ei saa luoda investoinneille ja yritystoiminnalle uusia esteitä ja rajoitteita.
- Lupamenettelyissä on päästävä lähemmäs ns. yhden luokun periaatetta. Viranomaisresurssit on kohdennettava niin, että luvituksessa on riittävästi osaavaa henkilöstöä.

Lisää tontti- ja asuntotarjontaa kasvukeskuksiin

Riittävä ja monipuolinen asuntotarjonta on tärkeää työvoiman saannin ja liikkuvuuden turvaamiseksi. Erityisesti tarvitaan kohtuuhintaisia asuntoja kasvukeskuksiin. Asuntotuotantoa vaikeuttavat muun muassa tonttitarjonnan puutteet.

- On varmistettava, että tontteja kaavoitetaan kysyntää vastaavasti, kaavoitusprosesseja nopeutetaan ja kaavamääräysten yksityiskohtaisuutta vähennetään.
- Yksityistä sijoittamista asuntotuotantoon on kannustettava esimerkiksi uudistamalla kiinteistörahastolakia.
- Vuokra-asuntotuotannon lisäämiseksi tulee keventää yleishyödyllisyyslainsäädännön vaatimuksia. ARA-tuotannon ajalliset sidonnaisuudet tulisi lyhentää yhtiökohtaisesti esimerkiksi 15 vuoteen.
- Asuntotuotannon ja -rahoituksen toimivuus tulee varmistaa kaikissa asumismuodoissa.
- Kuntien rakentamisinvestoinnit, kuten sairaalat, tulee mahdollistaa elinkaarimallilla samoilla verotuksellisilla ehdoilla kuin valtion rakentamisinvestoinnit.

4.4 Menestystuotteiden ja -palveluiden syntymistä vauhdittava innovaatio- ja koulutusjärjestelmä

Innovaatiotulojen verotus kannustavaksi

Kansainvälinen verokilpailu on kiristynyt. Erityisen kovaa kilpailu on aineettomista oikeuksista saatavien tulojen verotuksessa, koska ne liikkuvat helposti rajojen yli. Näitä tuloja koskeva verokannustin on käytössä jo monissa kilpailijamaissa.

Suomi uhkaa menettää pidemmällä aikavälillä merkittävän osuuden aineettomista oikeuksista kertyvistä verotuloista. Innovaatiotulojen verotuksen on kannustettava sekä suomalaisia että ulkomaisia yrityksiä säilyttämään ja aloittamaan uusia tutkimus- ja kehittämistoimintoja Suomessa.

- **On tehtävä pikainen päätös kansainvälisesti kilpailukykyisestä innovaatiotulojen verotuksesta. Se tulee myös toteuttaa mahdollisimman nopeasti.**

Julkista TKI-rahoitusta lisättävä vähintään 10 prosenttia

Korkeatasoisen tieteellisen tutkimuksen, osaamisen sekä tutkimus-, kehittämis- ja innovaatio-toiminnan ylläpito on Suomen kaltaiselle maalle välttämätön elinehto. Ilman riittävää innovaatiotoiminnan rahoitusta Suomella ei ole eväitä vastata kansainväliseen kilpailuun osaajista, innovaatioista eikä yritysten sijoittumisesta.

Vuoden 2012 talousarvio ja kehyspäätös vuosille 2012–2015 laskevat valtion tutkimus- ja kehittämismenoja. Samalla yritysten tutkimus- ja kehittämiskanostukset kääntyivät laskuun viime vuonna. Hallituksen on pidättäydyttävä uusista leikkauksista ja annettava selkeä viesti siitä, että Suomi haluaa investoida uusiutumiseen.

- **Hallituksen tulee päättää lisärahoituksesta, jolla valtion tutkimus- ja kehittämismenoja lisätään kymmenen prosenttia hallituskauden lopulla vuoden 2012 tasosta.**
- **TKI-rahoitus pitää suunnata aloille, joilla Suomi pystyy toimimaan kansainvälisessä kärjessä ja jotka tuovat tuloa ulkomailta.**
- **TKI-toiminnalla on tuettava monipuolisesti korkeaa arvonnollisaa tuottavan teollisuus- ja palvelutuotannon kehittämistä. Rahoitusta ja sen perusteita tulee lisäksi kehittää niin, että ne edistävät nykyistä paremmin palveluvientiä.**

Yliopistojen uudistamista jatkettava, tutkimuslaitosten päällekkäisyydet poistettava

Hallituksen asettamat säästötavoitteet korkeakouluille eivät anna oikeaa viestiä laadukkaaseen osaamisen ylläpitämisestä Suomessa. Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen laadun ja vaikuttavuuden parantaminen vaatii pitkäjänteistä rahoitusta. Uusi yliopistolaki antaa sinänsä yliopistoille mahdollisuuden rakenteelliseen uudistumiseen, toiminnan tehostamiseen ja yritysysteistyöhön.

Valtion tutkimuslaitosjärjestelmä kaipaa kokonaisuudistusta. Lukuisat selvitykset, arvioinnit ja periaatepäätökset eivät ole toistaiseksi johtaneet merkittäviin uudistuksiin.

- **Rahoituksen kiristyminen ei saa vaikeuttaa korkeakoulujen mahdollisuutta laadukkaaseen opetukseen ja tutkimukseen. Yliopistojen rahoitusta tulee lisätä kustannustason nousua vastaavasti.**
- **Korkeakoulujen resursseja voidaan lisätä ulkomaisten opiskelijoiden lukukausimaksujen avulla.**
- **Valtion tutkimuslaitoksia koskevat uudistukset on pantava toimeen hallituskauden aikana. Päällekkäisyydet on poistettava, ja laitosten perusrahoituksen tulee olla nykyistä laajemmin kilpailtua. Työnjakoa ja yhteistyötä on lisättävä tutkimuksen vaikuttavuuden parantamiseksi.**

4.5 Tehokkaasti hyödynnetty ICT

Sähköisten julkisten palvelujen tarjonta kattavaksi

ICT:n tärkeä merkitys kasvulle, kilpailukyvyllä ja tuottavuuden kehitykselle on vahvistettu monin tutkimuksin. Arvion mukaan digitaalitalous kasvaa seitsemän kertaa nopeammin kuin muu talous. Julkishallinnon tulee laajentaa sähköisten palvelujen tarjontaa ja hyödyntää ICT:tä nykyistä tehokkaammin. Sähköisten julkisten palvelujen kehitys, tietotekniikan soveltaminen ja tietovarantojen avaaminen stimuloivat kasvua, tuottavuutta ja uusia innovaatioita.

Julkishallinnon ICT-strategian tulee varmistaa, että julkisen hallinnon sähköiset palvelut tuotetaan Suomessa hyvään ICT-infrastruktuuriin ja tietohallintoon pohjautuen. Kaikkien keskeisten julkisten palvelujen tulee olla saatavilla sähköisesti viimeistään vuoden 2014 loppuun mennessä.

- **Sähköisten julkisten palvelujen tarjonta tulee saada kattavaksi hallituksen linjausten mukaisesti.**

Uutta liiketoimintaa julkisia tietovarantoja hyödyntämällä

Toimia julkisten tietovarantojen paremmasta, helpommasta ja edullisemmasta hyödyntämisestä on aloitettu. Niitä on jatkettava määrätietoisesti. Avoimen tiedon hyödyntäminen uusina innovaatioina edellyttää vahvaa julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyötä.

- **Rakennetaan kansallinen avoimen datan ekosysteemi uusien palvelujen ja liiketoiminnan kasvualustaksi.**

Investointeja nopeaan laajakaistaan vauhditettava

Nopeilla ja kehittyneillä tietoliikenneyhteyksillä on merkittävä rooli kasvun ja kehityksen mahdollistajana.

Palvelutarjonnan ja kaupan siirtyessä enenevässä määrin verkkoon ja edelleen pilvipalveluiksi kasvaa entistä nopeamman laajakaistan tarve. Tämä edellyttää myös julkishallinnon edistämistoimia mm. radiotaajuuksien hyödyntämisessä ja julkisen tuen ohjaamisessa haja-asutusalueiden verkkojen kehittämiseen. Tarvitaan myös helpotuksia verkkojen rakentamista koskevaan sääntelyyn.

- **Julkishallinnon tulee edistää investointeja nopeaan laajakaistaan nopeiden, kehittyneiden ja edullisten tietoliikennepalvelujen turvaamiseksi.**

4.6 Avoimet markkinat ja toimiva kilpailu, tuottavuutta julkisiin palveluihin

Julkisten hankintojen edistettävä uusia toimintatapoja

Julkisten hankintojen arvo Suomessa on yli 30 miljardia euroa vuodessa. Julkiset hankinnat muodostavat lähes 20 prosenttia Suomen BKT:stä. Vaikutus kasvuun on potentiaalisesti merkittävä.

Tavoitteena tulee olla, että julkinen sektori hyödyntää nykyistä enemmän yksityisiä palveluntuottajia. On valittava avoimesti tuloksellisin tapa tuottaa palvelut.

Järkevällä hankintasäntelyllä voidaan avata markkinoita kilpailulle ja luoda yrityksille uusia liiketoimintamahdollisuuksia. Julkisen sektorin ja yritysten yhteistyö edistää uusia toimintatapoja ja tehostaa palvelutuotantoa.

- **Julkisissa hankinnoissa pitää varmistaa avoin kilpailu, ja kilpailun vääristyminen tulee estää.**
- **Julkisilla hankinnoilla ja niiden sääntelyllä voidaan edistää innovatiivista ja tehokasta palvelutuotantoa. Julkisista hankinnoista vähintään 3 prosenttia tulee olla innovatiivisia, esimerkiksi cleantech-ratkaisuja hyödyntäviä.**
- **Pk-yritysten mahdollisuuksia osallistua julkisiin hankintoihin on parannettava.**

Yksityiselle ja julkiselle elinkeinotoiminnalle tasavertaiset kilpailuedellytykset

Lainsäädännössä ja viranomaisten käytännöissä on edelleen paljon yksityisen ja julkisen elinkeinotoiminnan kilpailuneutraliteettia vaarantavia tekijöitä. Saattamalla kaikki toimijat omistajuudesta ja yhtiömuodosta riippumatta samalle viivalle luodaan oikeanlaisia kannusteita kilpailulle ja kasvulle.

Kunnalliset liikelaitokset saavat lainsäädännön perusteella huomattavia kilpailuetuja yksityisiin kilpailijoihinsa nähden mm. edullisemman verokohtelun ja konkurssisuojaan takia. Toimittaessa kilpailluilla markkinoilla tulee edellyttää yhtiömuotoa epäreilujen kilpailuettujen poistamiseksi. Yhtiömuotoisesti toimittaessa ei liioin saa vääristää kilpailua.

- **On varmistettava yksityisen ja julkisen elinkeinotoiminnan tasavertaiset kilpailuedellytykset. Tämän tulee koskea myös asuntotuotannon rahoitusta.**
- **Kilpailluilla markkinoilla toimivat kunnalliset liikelaitokset on yhtiöitettävä.**
- **Parhailaan uudistettavassa kuntalaissa on rajattava kuntien mahdollisuuksia toimia markkinoilla. Kuntien on keskityttävä ydintehtäviinsä.**
- **On selkiytettävä, mistä hyvinvointipalveluista vastaa julkinen sektori ja mitkä asiat kuuluvat kansalaisten omalle vastuulle. Julkisten palveluiden kustannukset on määritettävä, jotta pystytään arvioimaan julkisen sektorin rahoituskyky (ns. palveluvastuuvelka).**
- **Kuntalaisten valinnanvapautta tulee lisätä muun muassa palvelusetelien käyttöönotolla ja luomalla setelistä yhtenäinen malli.**
- **Myös Suomen kunnissa tulee ottaa käyttöön ns. palvelualoite. Sen avulla yritys voi haastaa kunnan palvelutuotannon, jos se osoittaa tuottavansa palvelun laadukkaammin ja edullisemmin.**

Parannettava yritysten mahdollisuuksia hyödyntää aineettomia oikeuksia

Aineettomien oikeuksien merkitys ja taloudellinen arvo yrityksille kasvaa kilpailun kiristymisen ja globalisoitumisen myötä. Yritysvarallisuudesta lähes 75 prosenttia muodostuu aineettomista oikeuksista. Aineettomien oikeuksien kaupallinen hyödyntäminen edellyttää mahdollisuutta suojata ja puolustaa oikeuksia tehokkaasti. On myös parannettava pk-yritysten valmiuksia hyödyntää aineettomia oikeuksiaan.

Nykyinen tekijänoikeussäätely ei ota huomioon teknologista kehitystä ja uusia jakelukanavia. Muun muassa analogiseen maailmaan luotu laitepohjainen yksityisen kopioinnin hyvitysjärjestelmä ei toimi digitaalisessa ympäristössä. Pikemminkin se hidastaa lisensiointimarkkinan kehittymistä. Toimiva digitaalinen markkina on merkittävä kasvun lähde.

- **Aineettomien oikeuksien tehokas hyödyntäminen edellyttää, että lainsäädäntö vastaa toimintaympäristössä tapahtuneita muutoksia. Kansallinen aineettomien oikeuksien strategia tulee päivittää ja panna toimeen hallitusohjelman mukaisesti.**
- **Tekijänoikeussäätely ja -järjestelmä on saatettava vastaamaan digitaalisen toimintaympäristön vaatimuksia.**

Hyvä sääntely edellyttää aina yritysvaikutusten arviointia

Yrityksiä koskevaa sääntelyä ja hallinnollista taakkaa tulee vähentää määrätietoisesti. Nykyinen tilanne on etenkin pk-yrityksille raskas. Suomen on lunastettava EU:lle antamansa lupaus hallinnollisen taakan leikkaamisesta. Lainvalmistelun laatua on parannettava: vähemmän ja yksinkertaisempaa sääntelyä, selkeämpiä velvoitteita ja lisää ennakoitavuutta. On paneuduttava huolellisesti yritysvaikutusten arviointiin.

- **Yritysten hallinnollista taakkaa tulee vähentää muun muassa erilaisia lupaprosesseja karsimalla ja virtaviivaistamalla sekä tukemalla sähköistä asiointia.**
- **Lainvalmistelussa on aina arvioitava yritysvaikutukset. Ei pidä hyväksyä yhtään lakia tai säädöstä, joka vaikuttaa haitallisesti suomalaisten yritysten kilpailukykyyn.**

Elinkeinoelämän keskusliitto EK
PL 30 (Eteläranta 10), 00131 Helsinki
Puhelin 09 420 20
www.ek.fi

EK helmikuu 2013

